

Locuința Redactorului

si
Cancelaria Redactiunii
e in
Strada tragatorului [Lă-
vășutoza], Nr. 8.

Scrierile nefrancațe nu se voru
primi decât numai de la corespun-
dintii regulari si „Fed ratiunii.”
Articlii trimisi si nepublicati se
voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va est Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Prețulu de Prenumeratiune

Pre trei lune . . . 3 fl. v.
Pre șase lune . . . 6 „ „
Pre anulu întregu . . . 12 „ „

Pentru Romani'a :

prea-întregu 30 Fr. = 30 lei n
„ 6 lune 16 „ = 16 „ „
„ 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru inserțiuni :

10 cr. de linia, si 30 cr. taos'a tim-
brale pentru fiesco-care publica-
țiune separatu. In loculu deschis
20 cr. de linia.
Unu esemplariu costa 10 cr.

Invitare de prenumeratiune

la diurnulu politicu

„FEDERATIUNEA“

pre triluniulu oct.—decemvre an.
1872.

Prețulu pre acestu triluniu este . . . 2 fl. v. a.

Redactiunea.

Pest'a, 30. sept. 1872.
12. oct.

Diu'a de eri au fostu dî de ajunare pentru magiari si dî de serbatoare pentru romani, au fostu serbatoarea invingerii morali. Siedinti'a de eri a Camerei deputatiloru Ungariei au fostu diu'a romanilor. Cestiunea de nationalitate si cea mai inainte prin magiari, apoi prin nemtii vienzesi, mai apoi era prin magiari si in urma prin romanii transilvaneni inși-si de o potriua „incurcata“ incepu, amendoue acest cestiuni delicate, a face cuceriri morali. Acesta schimbare a situatiunii este rezultatulu moderatiunii gradate a deputatiloru romani de partia nationala d'in camer'a Ungariei. Cu câtu deputatii romani voru purcede mai seriosu, mai moderatu „suaviter in form'a fortiter in re“ cu atâtu successulu luptei lor va fi mai securu, mai curendu. Cetitorii „Fed.“ cunoscu d'in reportulu a supr'a constituirii clubului, că deputatii rom. de partia nationala luasse decisiunea d'a nu face cestiune separată ci numai modificatiuni la adresa ce se va adopta de camera. Membrii presenti (Bonciu, Cosm'a si Romanu) intrunindu-se formulara modificatiunea relativu la cele doue cestiuni, a caroru deslegare o sollicita cu resolutiune barbatesca si cu moderatiunea ce este caracteristica cellui tare in dreptulu său; totodata decisera, că si in sesiunea trecuta, că modificatiunea se fia prezentata si motivata de unulu d'intre deputatii cei noui, pentru că se vedea Camer'a că nouii deputati romani intra cu acelle-si sentieminte, cu acelle si idei, cari le professedia veteranii si toti alegutorii romani cei necorrupti, cei neamagiti, cu unu cuventu, marea majoritate a Romaniloru, adeca natiunea romana.

Cei trei deputati si-impartira apoi rolurile, insarcinandu-se a respunde perondatu la obiectiunile, sau pote, atacurile eventuale, si mai alessu la celle ce ar proveni d'in partea dreptei guvernamentali. Noulu dep. D. Partheniu Cosm'a, demnulu reprezentante allu braviloru alegutori de Beiusiu, implini cu onore misiunea ce luasse si sub impresiunea adevuriloru pronunciate de d'insulu, ministrii si corifeii dreptei guvernamentali plecau capetele. Intru inceputu pareau a affecta ore-si-care desconsiderare, pururea documentata d'in partea lor, candu se vedu siliti a ascultă lucruri neplacute, dar observandu că noulu deputatu nu este de calibrulu recrutiloru guvernamentali, ci aparitiune mai rara ce seie desceptă attentionea generale, in adunca tacere, stang'a si drept'a urmarira tote cuvintele oratorului si alle modificatiunii. Centrulu stangei, avendu de mai nainte cunoscentia despre cuprinsulu modificatiunii, luasse in conferinti'a de joi a clubului, decisiunea d'a nu atacă si preste totu d'a nu grai in contr'a emendamentulu decâtu numai la intemplan candu motivarea ar fi provocatoria. Corifeii dreptei, insu-si Deacu, innainte d'a se deschide siedinti'a primira scire, de la corifeii stangei, despre cuprinsulu emendamentulu si atâtu moderatiunea emendamentulu insu-si, câtu si motivarea, ambele in termini per excellentiam parlamentari, desarmara si pre guvernamentali iutru atât'a, câtu sufletu de omu nu se redică se atace, ci numai reportorulu (Pulszky) comisiunii de adresa in termini forte blandi observă, că emendamentulu, care cuprinde doue cestiuni speciale, nu se pote intercală in cadrulu adresei carea este formulata in termini cu

totulu generali. Abie observatiunea deputatulu I r á n y i, facuta mai multu d'in punctu de vedere de partia la unu passu muscatoriu d'in motivarea Dlui Cosm'a, dede occasiune Dlui Bonciu, d'a rosti discursulu său bine sentitu bine intocmitu. Dep. Csernatonyi se insinasse a vorbi precum suntemu informati in contr'a „espressionii „dreptururile inalienabili alle nationalitatiloru“ d'in emendamentu, dar' sapientis est mutare consilium in melius, d'insulu inca preferi asta data intielletiesce, a tacé. Assemene tacura toti si d'in drept'a si prin urmare incidentulu se inchia fara discussiune. La votisare se redicara pentru amendamentu numai cei trei deputati romani presenti, doi serbi presenti, Mileticu si Massimovicu, neci unu croatu, si — neci unu romanu!! guvernamentale. dar s'a redicatu unu singuru magiaru si acestu-a este D. Ceri, cari asta-di ne-a descoperitu parerea de reu că nu l'am inviatu a subacrie emendamentulu, că-ci disse „precum sentiescu asié facu, si am curagiulu convictiuniloru melle.“ Onorea acestui barbatu de rara onestate si iubire cătra romani, independente prin positiune si convictiuni, care nu suferu a fi incatusiatu in disciplin'a cea servile a mameluciloru, precum sunt deputatii romani (vai!) guvernamentali! Rusine pentru ei! Si de trei ori rusine pentru alegutorii lor. Invetiati caracteru de la magiarulu Ceri. — Vendiendu magiarii d'in stang'a nrulu cellu micu allu sustienitoriloru amendamentulu dissera cu malitfa „preapucini aunteti“ dar fura apostrofati cu observatiunea spinosa „cu atâtu mai multi suntemu a oasa“ la că apoi nu gasira respunsu.

De la Societatea academica d'in Bucuresci.

Siedinti'a VI. plenaria, d'in 14/26. aug. 1872. Dupa cetirea processului verbalu se continua discussiunea a supr'a bugetulu. — Odobescu (la punctulu despre specele preliminaru facute aristului pentru desemnulu diplomeloru) cere a nu se face neci amintire, cu atâtu mai pucinu vre o decisiune despre specele dsalle cu proiectulu de diploma, cari spese nu le cere nimene. Societatea adere cu multumira la declaratiunea dsalle. — Noulu membru onorariu D. Bar. D'Avril, multiamesce in termini forte magulitori pentru numirea sa si promitte a collucrá (se traiesca!) — Papiu, că reportoru allu comisiunii insarcinate cu cercetarea bibliotecei societatii acad. citece reportulu si spune că s'a aflatu tote in regula, comisiunea inse propune a) a se face unu catalogu mai completu, mai conformu usului bibliograficu, că-ci se afla d. e. „Anleitung zur — fira a se dice alt'a! b) se nu se imprumute „fira reversale“ cărți d'in bibliotec'a societatii. — Ceea ce societatea aproba. — Reportorulu reclama in fine in contr'a pretiuriloru esagerate alle unoru cărți filologice cumperate, si cere ca se se cumpere si cărți istorice, si a nume pentru inlesnirea tiparirii opereloru lui Cantemiru [notele istorice] a i-se cumpere cartea „Pierre la grand“ (Petu cellu mare.) Se accorda. — Odobescu pentru modulu d'a se cumpere cărțile necesarie societatii recumenda că delegatiunea se puna in intielegere cu correspondenti d'ia strainetate si chiaru cu librari, facandu-se estamodu si scadiementu (rabatu) in pretiu. — Cătu pentru alegerea autoriloru, vendiendu că lipsescu in bibliotec'a societatii cărțile ce tratadia despre limbele neolatine, cari ar trebui se ocupe loculu d'antăiu, precum sunt alle lui Diez, Raynoard, Bruce-Whyte, Döderlei etc. apoi Mommsen, Sagyio Lanzi [de limb'a Etrusca], Grotefend, etc. Deci propune 1. așse cumpere cărțile fundamentali a supr'a limbeloru neolatine si 2. a supr'a dialecteloru vechie si noue a le Italiei si cărțile filologice a supra limbei latine; 3. Copiele photographice de Fröhner, essitte aproape a trei-a parte de pre Colum'a Traiana, allocandu-se in bugetu câte 200 lei n. pre annu. — Papiu cere assemene a se cumpere câteva cărți istorice, cari nu se gassescu in bibliotecele d'in Bucuresci, că-ci se punu premie pentru lucrări istorice si nu avemu pre Fejér (Codex Diplomat. R. H.) Catona, etc. recumenda in asta privintia că Delegatiunea se se puna in correspondentia cu antiquari. Laurianu observa că Fejér nu se mai gassescu, cellu pucinu nu completu, la

antiquari, ci pote in bibliotecele particulariloru, prin urmare se se insarcine commembrii d'in Pest'a a vedé daca s'ar poté gasi acestu apu de mare interessu pentru istoria nostra. Romanu se insarcina a cercă si aflandu a avisă la momentu Delegatiunea acad. — Fetu spre orient'a, ea cestiunii scientieloru naturali in lucrurile salle cercetatorie si censuratorie cere assemene se se procure operele lui Linneu, Decandol, Cuvier, precum si cărți de mineralogia. — Massimu: Delegatiunea inca arc intentiunea d'a cumpere celle necesarie, dar fiindu că se lucra la Dictionariu, trebuiescu firesce in prim'a linia cărți philologice, cu fote aceste nu commenda la momentu a se cumpere Zedavest'a, sau alte cărți despre limb'a sanscrita, cari inča ni trebuiescu, ci numai celle mai necesarie de ocamdata, asié ni lipsescu Dictionarie bulgaresci, etc. Avemu latinitatea evului mediu, de Ducange, dar' nu avemu greccitatea evului mediu, nu avemu dictionariile limbeloru: Ispanice, Portugallice, etc. etc., precum neci alle dialecteloru italice (d. e. Dialecti Lombardi de Biondelli). — Cătu pentru Colum'a Traiana s'a procuratu si adussa de ministeriulu culteloru pentru bibliotec'a statului si ne potemu servi de ea. Laurianu promitte că Delegatiunea se va ingriji pentru unu correspondentu fia la Berlina, fia la Lipsia. Cărți latine si neolatine totu mai avemu in bibliotec'a nostra, dar vomu mai procură. Dictionarie (ital. ispan. etc.) sunt in bibliotec'a statului de unde potemu se imprumutamu tote câte nu le avemu, fara a incarcă bugetulu societatii. Cumperandu carti, mai alessu alle caroru pretiu an ni e cunoscutu, ajungemu de multe ori in positiune forte neplacuta, precum ajunsessemu in an. tr. cu ministeriulu pentru unele carti forte scumpe, asié „Egyptulu copiatu“ (adeca Ieroglifile) eră comandate si vendiendu enormitate pretiului (1200 lei n.) ni succese a mediu loci că se le cumpere de la noi ministeriulu si numai astfelu scapă Delegatiunea de una situatiune difficille. Assemene cartile despre scientiele naturali, cari se afla le vomu intrebuintă, cari se se afla le vomu procură. Necesaria apoi utilia. — Hodosiu Reportorulu comisiunii bugetarie citece, mai nainte de reportu, proiectulu de bugetu alu Delegatiunii. [Întregu venitul funduriloru societatii acad. se urca la 85.677 lei n. 8 bani, era erogatiunile la 57.640 lei n.]

Montiglio (Itali'a) 2. octomvre, 1872.

Cetatiene Redactore! In carpati odentora se incubau vulturii si Libertatea, adi se incubu ur'a, rusinea si servitutea. Nu prevedu tempulu candu Acuil'a romana si-va recupă im perinlu său, e pré profundu somnulu in care caduira daco-romanii.

Nepotendu desceptă pre cei adormiti dorescu se descriu faptele glorieloru trecute — pentru cei ce nu dormu.

Nu voui plange mortea, nici nedreptatea pâna ce nu le vomu fi resbanatu, ci voui amintă strigatulu ce l'am invetiatu inca copillu, acellu strigatu pre care Hori'a l'a transmisu lui Iancu, si acestu-a nôe.

Istori'a Romaniloru intre alte illustre figure ce facura epoca, numera pre Nicolau Ursu Hori'a, si pre Avramu Iancu Hori'a.

Dorindu a scrie istori'a primulu si allu doile Horia, rogu pre toti acei confrati si concetatiini romani, cari posesedu vr'unu actu relativu la vîst'i'a si faptele acestoru doue stralucite individualități istorice, fia acellu actu de ori ce natura, stampa, manuscriptu, istoria, poesia, legenda, traditiune, ballada — se binevoiesca a mi-le comunică. Toti acei-a ce mi-voru comunică unu atare actu voru primi unu volumu d'in istoria indata ce va fi tiparita.

Binevoiesce a publică in acreditatulu D'talle diurniu acestu biletu si a primă una afectuosa stringere de mana de la allu D'talle

Dr. I. C. Dragescu.)

Camer'a reprezentantiloru Ungariei.

Siedinti'a de la 7. oct., 1872.

Presiedintele Bitto deschide siedinti'a la 10 ore d'in dî si, dupa verificarea processului verbalu d'in siedinti'a precedentă, anuncia una petitiune a fostulu deputatu Tancsics, care se roga a i se dă unu ajutoriu d'in partea statului.

*) Onorab. Redactiuni alle diurnieloru romane sunt rogata a publică acestu avisu.

M. W a h r m a n n interpelleza pre ministrul-presiedinte, in numele sau si a altor trei deputati de Pest'a, daca are de cugetu sa puna catu mai curundu pre biuroulu camerei proiectulu de lege despre regularea capitalei, pentru ca se se pota pertracta inca inainte de desbaterea bugetului. — L ó n y a y raspunde, ca se va ingriji, ca acestu proiectu se se pertracteze catu mai curundu.

Svetozaru M i l e t i c i u adreseza ministrului-presiedinte doue interpellatiuni. Prin cea d'antai intreba, ca pentru-ce nu s'a aprobatu inca statutulu preluerat de congressulu besericescu serbescu ? si cari sunt acele conditiuni, de la cari depinde aprobarea sau neaprobarea acestui statutu ? — A doua interpellatiune se referesce la alegerea patriarcului serbescu. In acesta privintia dlu Mileticiu intreba, daca este dlu primu-ministru de parerea, ca Maj. Sa are dreptulu d'a numi pre patriarcu, chiaru si la casu, candu nu tote voturile votisantiloru s'aru concentra in un'a si aceea-si persona ? daca da, apoi se spuna dlu primu-ministru, ca pre care lege si-bazeza acesta parere ? — Interpellatiunile se presinta in scrisu ministrului-presiedinte.

Ministrulu de finantie, C. K e r k a p o l y, raspunde la interpellatiunea ce i-a adressatu-o deputatulu Helfy in siedinti'a de sambeta [5. oct.] in asié numit'a afacere a lui Lévy. Raspunsulu ministrului e forte lungu, inse sensulu lui pre scurtu este, ca nici unu membru alu guvernului n'a stata in vre-o legatura cu Lévy, fia in affaceri private sau publice ; si ca numai intr'atata au venitu in atingere cu elu, incatu d'insulu ocupa postulu de directoru alu unei societati. Helfy este multumitu cu raspunsulu ministrului ; camer'a i'e actu despre elu si trece apoi la ordenea dilei : continuarea desbaterei generale a sup'ra proiectelor de adresa.

Ministrulu-presiedinte, c. L ó n y a y, precum de sine se intielege, si-redica cuventulu intru aperarea adresei comisiunii centrale. Ce e dreptu, dsa s'a pregatitu catu numai a potutu mai bine spre a combate cu succesu, cu osebite proiectulu de adresa alu centrului stangu, d'in neo-rociere, momentulu, ce si-l'a alesu spre vorbire, a fostu forte nefavorabilu pentru dsa. Galeriele erau pline de ascultatori si chiaru bancule deputatiloru erau ocupate ca nici candu alta-data in acesta sesiune. Dlu Lónyay vediendu-se incunguratu de unu publicu asié numerosu, de si scia ca nu pentru dsa s'a adunatu acestu publicu, totu-si si-dede tota silinti'a spre a se recomandá, si daca nu altmintrelea, baremu prin affectiune a escita ore-care placere ; inse tote erau in daru. Impaciinti'a se poté ceti de pre feciele intre-gului auditoriu, si chiaru mamelucii cei mai mamelucii abia aflau candu si candu cate unu cuventu de aprobatiune pentru dlu primu-ministru. In fine, dupa unu discursu de aproape doue ore, dlu Lónyay si-ocupa era-si loculu pre fotoliulu imbracatu cu catifea rosia ; publiculu respira mai usioru ; egomotulu inceta, ca-ce toti si-incordau atentiunea d'a asculta pre

Baronulu Paulu S e n n y e y. Despre acestu barbatu, despre aparinti'a lui pre scen'a politica a Ungariei si despre rolulu ce se vede a fi chiamatu se-lu joce in acesta diumetate de statu cu suprematia unguresca, amu vorbitu in numerulu trecut. Remane deci a estrage cate-va passagie d'in memorabilia lui vorbire.

Dlu Sennyey dechiará inainte de tote, ca d'insulu n'are partita, n'are scopuri nici programmu propriu, si cei ce au acceptatu, ca elu se desvolte unu programmu detaiatu, s'au insielatu in acceptarea lor. Vorbindu apoi despre proiectele de adresa, oratorele marturisesce, ca a fostu si remane de parerea, ca, intre impregiurările de facia, adresa se amintesca obiectele numai in generalu si nici decatu se se demitta a le enumerá pre tote separatu, si acest'a d'in motivu, ca desbaterea ei se fia catu mai scurta, ca-ci a instra obiectele, fara a se pune la lucru cu cugetu curatu, nu aduce nici unu folosu patriei si poporeloru ei. De aici se vede dar', ca oratorele spriginisce proiectulu de adresa alu majoritati. Intre altele dlu Sennyey amintesce si despre tristele esperintie ce le-a facutu cu ocaziunea alegeriloru d'in urma, si dice : „Nimenea nu candamna mai tare ca mine acele prea-triste evenimente, ce s'au esperiatu cu ocaziunea alegeriloru. D'in punctulu de vedere moralu alu natiunei mele trebuie se dorescu, ca acestu morbu coruptoriu se se elimineze d'in vietii'a nostra sociale ; dreptatea inse cere a enuncia : „Illiacos intra muros peccabatur et extra.“ In urm'a acestoru esperintie am ajunsu la conclusiunea : se nu ni imputamu unulu altui-a, ci se ne spriginima unulu pre altulu intr'acolo, spre a crea catu mai curundu una lege electorala buna.“ (Aprobare viva). Cătra fine oratorele vorbesce si despre manile curate sau neurate ale poterei esecutive, despre nelinisea ce o : u produsu in publicu faimele de curendu respandite, si cu privire la acestea areta, in lineamente bine marcate, calea ce aru fi de urmatu in asemene impregiurari si facia cu asemeni simptome de morbu ale vietii sociale. — Siedinti'a se redica la 2¼ ore.

Siedinti'a de la 8. oct., 1872.

Presiedintele B i t t ó deschide siedinti'a, ca de regula, la 10 ore d'in di. Dupa verificarea processului verbalu d'in siedinti'a precedentu camer'a trece indata la ordenea dilei si primisce fara desbatere mai multe proiecte de legi, relative la construirea de linie ferrate.

Urmeza continuarea desbaterei a sup'ra proiectelor de adresa.

Iosifu Z s i v k o v i c s (croatu) si-incepe discursulu in limb'a croata si, dupa ce inchiaia introducerea, lu schimba apoi pre cord'a unguresca. Oratorele regreta, ca discursulu de tronu nu face mentiune de raporturile Fiumei cātra Croati'a, spera inse, ca regularea acestei affaceri inca se va tiené de acele „cestiuni ulterioare importante“, a caroru resolvere se promite in discursulu de tronu. Oratorele se dechiaru cu tota aceasta pentru adresa majoritati ; inse cu privire la cestiunea Dalmatfei si-reserva dreptulu, d'a face una modificatiune cu ocaziunea desbaterei speciale.

P o d m á n i z k y spriginisce si se dechiaru pentru proiectulu de adresa alu lui Iuliu Schwarcz, Carolu B o b o r y pentru alu lui E. Simonyi, ér croatulu M i s e t o v i c i u, care vorbi in limb'a croata, accepta d'in totu sufletulu proiectulu majoritati, adeca alu comisiunii de adresa.

Svetozaru M i l e t i c i u combate assertiunile lui Tisza si Csemeghi, rostite facia cu proiectulu seu de adresa, si pre cesta d'in urma lu numesce „interprete“ alu guvernului, si cu acés 'a siedinti'a se redica la 2 ore.

Siedinti'a de la 9. oct., 1872.

Presiedintele B i t t ó deschide siedinti'a la 10 ore si, dupa autenticarea protocolulu d'in siedinti'a precedentu, presinta petitiunea districtulu Chioru pentru stergerea institutiunii de virilisti.

Svetozaru M i l e t i c i u face doue interpellatiuni. Prin cea d'antai cātra ministrulu de interne intreba, daca are dlu ministru cunoscentia, ca cu ocaziunea restaurării municipale comitele supremu d'in Novisadu n'a concessu a se candida de primariu urbanu si Dr. Subotics ? d'in ce cauza s'a intemplatu acesta ? si voiesce ministrulu a nimic' alegerea ? a dou'a interpellatiune cātra ministrulu de justitia se referesce la incarcerarea unui locuitoriu d'in Mocrinu. — Ambele interpellatiuni se transmittu ministriloru concerninti.

Urmandu la ordenea dilei continuarea desbaterei a sup'ra proiectulu de adresa, ministrulu de interne V. T o t h i'e cuventulu si reflecteza la inviniurile ce i s'au facutu in decursulu desbaterei generale a adresei in privintia abuzuriloru intemplate la alegerile d'in urma.

F r. P u l s z k y, raportorulu comisiunii de adresa, si Col. T i s z a propunetoriulu adresei oppositiunei aperi inca odata propunerile loru in contra atacuriloru facute i cu acés 'a siedinti'a se redica la 2 ore.

Siedinti'a de la 10. oct., 1872.

Siedinti'a se deschide la 10 ore. Dupa formalitati indatenate.

Ludovicu D e á k y interpelleza pre ministrulu de interne, ca pentru ce a cassatu conclusulu comitatulu Solnocului de midilocu, prin care conclusu fure interati urdiloru coruptiuniloru cu bani in affaceri electorali ? Si cum pote aduce d. ministru acesta procedere a s'a in consonantia cu legea ? — Interpellatiunea se comunica in scrisu ministrului respectivu.

La desbaterea adresei vorbescu : E. Simonyi, c. Lónyay, Kerkapoly, Ghyczy si Col. Tisza, si cu acest'a sied. se redica.

Cuventarea deputatulu Parteniu Cosm'a

rostita in Camera Ungariei la 10. octomvre, 1872.

Onorab. Camera ! Eu nu cadu in categori'a acelor-a, cari tienu cum-ca atributulu celu de frunte alu unui deputatu este, ca aici in camera la tote cestiunile se-si redice graiulu ; d'in contra sum de parerea, cum-ca multimea agendelor nostre ponderose este atatu de mare, incatu intr'adeveru gresiescu toti acei-a, cari numai d'in pruritu de a vorbi, tienu repetitiuni si disertatiuni lunge, pentru-ca tempulu ni este forte scumpu.

Cu tote acestea, d'in incidentalu, ca in adresa dietei lipsesce o cestiune ce dupa modest'a nostra parere ar' avé loculu seu acolo, fiindu de neapertata trebuintia aducerea pre tapetu a acestei cestiuni, chiaru pre mine m'a intimpinatu norocierea, cea de altmintrea nu pre de invidiatu, ca se-mi redicu graiulu ; deci ceru atentiunea onoratei dieta, vi promitu inse, cum-ca in catu se pote me voiu nisuf a nu abusa de paciinti'a dvostra si a fi scurta in propunerea mea.

Neci eu, neci cei de un' principiu cu mine nu ni-am redicatu graiulu la desbaterea generala a proiectulu de adresa, neci nu amu pasitu cu vr'o adresa separata, conformu positiunei si principiiloru nostre ; inse nu pentru aceea amu facutu astfelu, pentru-ca dora amu fi multumiti cu dreptiunea si cupriusulu adresei acceptate degia in generalu, ci mai cu seama pentru-ca nimene se nu ni pota imputa, cum-ca ne nesuimu a sparge ranele ce acum se vedu a fi vindecate si a irrita spiritele ce paru a se mai alina.

Acum'a inse candu desbaterea generala este inchisiatu, si candu scimu cu siguritate, care adresa se va presentá Maiesatii Sale in numele dietei, ai carei membri suntemu si noi, celu mai pucinu ce suntemu in stare se facemu pentru

aperarea si sustinerea drepturilor nostre este, ca cu convoirea on. camere se nesuimu intr'acolo, ca diet'a se apro-mita in adresa sa, cum-ca, acele cestiuni, fara de a caroru deslegare justa noi nu ni potemu inchipuf fericitu patri'a — in decursulu acestei sesiuni dietali — le va deslega dupa dreptate si ecuitate.

Spre acestu scopu mi-ieu voia a subserne unu amendamentu in numele meu si consociloru de principiu, si pentru motivarea acelu-a, a cere paciinti'a onoratei camere pre cate-va mominte.

Inse inainte de tote, fiindu ca cestiunea ce contine amendamentulu nostru, mai cu seama d'in interesu de partita atatu in camera, catu si afara de camera este tendentiosu forte depopularisatu, ca se vedea on. camera, cum-ca noi nu voimu a produce, ci chiaru d'in contra a alina iritatiunea, cum-ca dorintiele nostre sunt cu totul juste, naturale si ecuitabile, prin urmare ca sub decursulu motivarei mele in locu de antipathi'a indatenata, se intimpinu simpathi'a on. camere, afu necessaria cetirea prealabila a amendamentulu nostru.

Amendamentulu nostru suna astfelu :

„De astfelu tienemu noi, intre cele-lalte, si cestiunea de nationalitate, a carei fericitu deslegare, dupa noi, este conditiunea in floririi morale, spiretuale si materiale a poporeloru d'in tierra, si, prin urmare este conditiune de vietia pentru intrég'a patria. In acesta privintia, ce e dreptu, sa adusu legea d'in 1868 art. de lege 44, nu potemu inse, Maj. Vostra ! negá, ca dupa deslegarea numitei cestiuni in intielesulu aceluat. de lege si dupa esperientiele facute intrareas in vigore a acelei legi, poporele tierrei nu sunt indestulite. D'in care cauza noi in sentimentulu convictiunii notre patriotice cum ca fericierea patriei nostre comune numai prin indestulirea deptelor pretensiuni ale toturoru poporeloru tierrei se pote ajunge, tienemu, ca tempulu a sositu, ca se modificamu acesta lege pre basea esperintieloru cascigate si corresponditoriu cerintieloru comune, spre indestulirea comuna a poporeloru tierrei. Pentru aceea deci, dorimu, ca inca in acesta sesiune dietale se o luamu d'in nou la desbatere si astfelu, pre langa sustinerea integritatii politice a statulu, pre cum-si guvernării si administratiunii practice, se asecuramu, prin lege, pre basea egalitatii perfecte, drepturile nealienabile ale toturoru nationalitatiloru d'in tierra ca atai.

A semene importantia damu si situatiunii si pana acum'a neorganizate si datatoria de gaigea Ardelului, de unde a provenitu marea nemultumire a majoritati locuitoriloru de acolo, care si asta-di susta si care neindestulire si-are sorgintele si netementulu in negligările esentiale. Comisise la deslegarea cestiunii uniunii si in legea electorala ardeleni separata, ca remasita a periodulu feudalismulu. Spre incetarea acestoru cause a nemultumirii suntemu gat'a, inca in acesta sesiune dietale, a aduce legi, cari ar' avé de resultatu indestulirea comuna a toturoru locuitoriloru Ardelului si, prin urmare, consolidarea relatiuniloru interne ale patriei comune.“

D'in cele audite s'a potutu convinge on. camera, cum-ca integritatea teritoriala si poterea de statu a patriei, ma chiaru si posibilitatea unei guvernării si administratiunii practicavere sunt precisu accentuate in amendamentulu nostru, ér' de alta parte ne-amu feritu de a ne folosá de veri-ce' cuventu obscuru, de intielesu, dubiosu, sau de acea natura ca cine-va se pota deduce, cum-ca asecurările acestea le intrebuintiamu numai de mantee, sub care se ni potemu mai cu siguritate ascunde tendintiele nostre periculose. Suntemu sinceri si acceptamu sinceritate, ca-ci altcum in veci nu ne vomu pricepe unulu pre altulu !

(Finea va urmá.)

Conformu promisiunii d'in nrulu trecut alu diuariulu nostru, lasamu se urmeze mai la valle memorabilulu discursu alu dlui I. Gozmanu, pentru ca publiculu romanu se-si pota face una idea chiara despre absurditatile ridiculue ale acestui deputatu cu pretentiunea romanu, pronunciate in camer'a reprezentantiloru cu ocaziunea desbatelor generale a sup'ra proiectelor de adresa.

Onorab. Camera ! Sciu, ca adresa la discursulu tronulu n'are urmari de dreptu, ca-ci ea e numai echoulu discursulu de tronu ; sciu si aceea, ca veri care membru alu onorab. camere are multu mai multa dibacla, prassa si sciintia in aprecierea adreelor. Cu tote acestea inse sum de firm'a convictiune, ca nu stricu nimenui-a, si cu atatu mai pucinu causeru comune si patriei, daca si eu, ca romanu, ieu parte la desbaterea adresei, carearecercensurare multilateralu, pentru ca atatu domnitorulu catu si poporele tierrei se-si pota casciga cunoscentia chiara despre starea cea adeverata a lucruriloru si despre despusetiunea apireteloru ce domnesce in camer'a reprezentantiloru.

Barbatii nostri de statu jureconsulti si liberali au facutu se incete veri ce nefericire prin crearea pactulu cupriusu in art. de lege XII. d'in 1867, prin care Majestatea Sa a binevoitu spre mangaiarea si finiscirea ambelor parti ale monaclei, a intarf cu juramentulu seu regescu legea

undamentale, carea reguleza multu mai precisu affacerile comune, decâtu chiaru sanctiunea pragmatica, si decâtu legile d'in 1790/1 si d'in 1848,

Domnilor! acestu pactu forméza pusetiunea mea cea tare, prin care, se fu magiaru, slovénu, serbu, jidovu, romanu séu germanu, nu me mai temu, că mi voi perde drepturile personale si cetatienesci, neci nationalitatea, neci nedependintia si libertatea patriei (Aprobare in drépt'a), si care asigurandu tierrei nostre una legelatiune neconturbata si despusetiune interna, spre administrarea causeru nostre comune nu e mai multu chiamatu discasteriulu traganatoriu, ci ministeriulu responsabilu dorita cu ardore de tiera.

In tota viéti'a mea n'am doritu alta-ce, decâtu se potu avé parte de viéti'a constituionale si estu-modu se-mi petrecu d'ilele. Constitutiune mai frumoasa decâtu cea parlamentaria cu ministeriu responsabilu nu esiste in tota lumea. (Ilaritate.) Pre ministeriulu de asta-di lu laudu, salutu si partinescu nu numai că institutiune natiunale, ci si pentru membrii sei escelinti, pre cari i recomanda trecutul. (Ilaritate in stang'a.) Am trebuitu se vi spunu aceste dloru. (Se audimu!) Voiu se spunu câte-va cuvinte acelu-a, cari ataca neintreruptu art. de lege XII d'in 1867, si estu-modu scandaliséza opiniunea publica. [Se audimu!] Se dice, că poterea care a aduce vre-o lege, pote se si nimicesca legea. N'avemu cauza d'a trage la indoela acésta afirmatiune. E invederatu, că poterea carea a creatu ce-va, pote se si nimicesca creatiunea sa. Art. de lege XII. nu este una lege simpla, neci una simpla lege de statu, ci elu este uau pactu intre domnitoriu si tiera, inchaiatu spre liniscirea celoru-a-lalte parti si spre fericirea tierrei. Eu, dloru, credu, că acestu pactu nu se pote nemici, si neci modificá pana atunci, pana candu Majestatea Sa si celelalte parti ale imperiului nu ni voru dá garantie, că in loculu acestui pactu ni voru asigurá una pusetiune mai favorabile. (Ilaritate.) Atunci da, se pote schimbá, altu-cum nu, chiaru si daca initiativ'a s'ar luá de dincolo.

Se dice mai departe, că pusetiunea opusetiunii de dreptu publicu se justifica prin aceea, că pretinde banca si armata deosebita. Cătu pentru cea d'antăiu, eu asié vedu d'in discursulu de tron, că acést'a o dorése si Majestatea Sa, o dorése guvernulu, maiortatea camerei, si o dorimu toti. Acést'a deci nu justifica pusetiunea opusetiunii.

Dar' neci armat'a deosebita nu justifica, d'in contra nimicesca acésta pusetiune, că-ci infintiarea unei armate deosebite ar' fi cela mai mare periculu pentru patri'a nostra [Ilaritate mare in stang'a.] Abstragundu de la impregiurarea, că Ungari'a a renunciatu inca inainte de Mari'a Teresi'a la armata deosebita (Ilaritate); abstragundu, că recrutii d'in Ungari'a, de-si au formatu regemente unguresci, totu-de-un'a inse : a fostu impartiti in armat'a comuna [Ilaritate]; abstragundu in fine si de la impregiurarea, că Majestatea Sa, cá comandante supremu, si-practica degiá dreptulu de a dispune despre una armata comuna (Ilaritate), credu, că infintiarea unei armate deosebite nu e de lipsa, ba e fara scopu si chiaru imposibile. (Ilaritate viua)

Armat'a separata pentru aceea nu este de lipsa, pentru că neci cea-lalta parte a imperiului nu o pretinde, si daca e adeveratu, că poteriile unite, pre campulu lupfei potu eluptá mai fromosu resultatu, mai mare victoria, cá si candu ar' fi despartite, atunci e mai cu scopu, e multu mai bine, daca ambele armate la-o-lalta sunt sub una disciplina. Eu dara nu vedu neci o necesitate pentru despartire, mai cu séma daca consideru, că splendid'a victoria, secerata la-o-lalta [Strigari d'in stang'a: multiamimu pentru astfelu de victoria!] in parte se reflectéza si a supr'a Ungariei. (D'in stang'a: multiamimu!) Nu o flu cu scopu, pentru că, dupa esemplulu unguiloru, nationalitate Ungariei ar' dice, că noi nu intramu in armat'a Ungariei, ci in armat'a austriaca, si anume pentru că noi nu avemu officieri calificati spre a dá instructiune, officieri austriaci trateza multu mai blandu cu recrutii. (Ilaritate viua!) Dara acést'a este asié si astfelu apoi au mai mare aplecare pentru armat'a austriaca, de cătu pentru cea unguresca.

Impartirea este imposibile, fiindu că daca Ungari'a capeta armata separata, atunci cele-lalte provincie ale Maj. Sale inca o pretindu, si atunci Austri'a ar remané pre langa acele pretensiuni, cari totu-de-un'a le-a formulata si pre cari a-dese-ori le-amu auditu; prin acea pretensiune separata, d'in tote partile s'ar' nasce galceve; ar' cadé art. de lege XII d'in 1867, ar' cadé majoritatea si positiunea de statu a monarciei, ce, credu, că nici oppositiunea nu voiesce. Eu deci respingu ideea de armata separata. Amintindu aceste me intorc la proiectulu de adresa. [Se audimu!]

Eu, d'entre cele multe proiecte de adrese, alegu pre acelu-care, dupa cuprinsulu seu, este mai demnu si mai corespundietoriu demnitati camerei. Prin urmare dara fia care o pote sci, că eu partinescu proiectulu de adresa compusu de comisiune; [Ilaritate viua.] că-ci acelu-a nu cuprinde neci una vatemare. Dara dara constatu acést'a, atuncia mi-tieniu de detorentia a spune, de ce nu acceptu cele-lalte proiecte de adresa. Celu presintatu de Col. Tisza si onorab. sei colegi pentru aceea nu lu primescu, pentru că acelu-a conditionéza falsificarea vointei natiunii, prespune, că majoritatea natiunii este in contrarietate cu majoritatea parlamentului; prespune că creditulu comunu nu este imbracatu cu scopurile comune (Ilaritate.)

Proiectulu de adresa, presintatu de Ernestu Simonyi

si socii sei, nu lu-primescu fiindu că cuprinde espresiuni vatematorie contra majoritatii camerei.

Amendamentulu colegulu meu deputatu Madarász, care a urmatu dupa aceea, ar' duce camer'a si deputatii la o astfelu de cale, pre care noi d'impreuna cu dnii deputati Madarász si Irányi amu amblatu degiá, respective amu fugitu, in 1848 de la Pest'a la Dobritinu [Ilaritate indelungata] de acolo la Aradu si de acolo respectivii s'au mentuitu preste Orsiova si ne-au lasatu pre noi; (Ilaritate generala); nu doriti in proiectulu de adresa, că eu si colegii mei deputati se facemu inca odata acésta cale. (Ilaritate.) Ce se tiene de proiectulu dlui deputatu Iulin Schwarz si a sociiloru sei, mi-pare forte reu, că m'am insielatu; am cugetatu că elu va face Ungari'a ferice, dara dupa ce am vedutu, că elu attaca bas'a, pre care stau acum in acésta camera, si ie dreptulu alegutoriloru mei si lu-da in man'a unei ;inteligentie* (Ilaritate indelungata) atunci eu n'am neci una incredere cătra reform'a sa (Ilaritate) si neci nu l'asiu presintá; de altumentrea inse, candu lu-va presintá la camera, voi respunde si eu.

Eu propunu o buna reforma (Se audimu!) prin care fia care deputatu este detoriu a esoperá binele poporului seu, acést'a este stergerea monopolului de tutuna (Ilaritate si aprobare in stang'a) si strafomarea lui in contributiune directa, de care poporulu are lipsa. Proiectulu lui Mileticu si a sociiloru sei chiaru nu lu-primescu. Dlu deputatu Csemeghi i-a respunsu pre largu, dlui Mileticu, apoi cu cestiunea nationalitatiloru neci nu voi se me ocupu; dara trebuie se amintescu, că, pre candu unu deputatu unguerenu trebuie se se ocupe cu trebele de acasa, afu de curiosu că se ocupa cu sortea celoru 18 milioane de ginti slave de dincolo de otarele Ungariei (Ilaritate si aprobare.) Se plange mai departe, că romanii ardeleni n'au venitu aici; eu despre acést'a n'am neci o cunoscentia. Aici vedu deputati romani. — De altu-mentrea daca nu vinu aici, noi suntemu destui aici (Ilaritate generala indelungata). Dlu deput. Mileticu inse a adusu unu astfelu de lucru, care eu, că deputatu romanu, nu lu-potu lasá fara reflexiune. (Se audimu.) Dice, si destulu de neghiobu, [Ilaritate], că dualismulu este spre stricatiunea nationalitatiloru Ertati-me, dara eu acést'a nu o pricepu, acést'a esto efluentia numai a unei rele vointie.

Si eu sum romanu, omu de, nationalitate, care d'in anima partinescu caus'a natiunei mele, d'in care m'am nascutu, si caus'a aceeaia totu de un'a amu diresu-o si o voi dirige, (Se traiesca viue) dara eu nu vedu că dualismulu se fia o stare, care ar' asecurá domnia unei natiuni a supr'a celei-lalte, că-ci nationalitatea romana, de la comunitate, in cor itatu pana aci la acésta camera totu-de-un'a si la tote partecipa, consultandu-se in pace cu unguerulu [aprobári viue]; astufeliu dara nime cu minte sanetosa nu pote dfce (Ilaritate) că dualismulu este spre stricatiunea nationalitatiloru.

Eu multiamescu prevedintiei, care ne-a ajutat, că cestiunile de nationalitate in mare parte sunt demolite si delegate in cele mai mari parti. Forte pucinu este indertru, numai cupustiarea, carea o voiu presinta on. camere, dara acést'a nu sierbesce de cauza, că se restornamu tierr'a, (Approbári si vivate) că-ci libertatea si drepturile toti de o potriua le folosimu (Approbári viue in drept'a.) Nu sum bigotu aderinte alu nationalitatii; eu am si natiune si, afara de aceea o gloriosa natiune, adeca tote poporele si toti civii ai acestei tierrei la olalta, pre cari mi intipuescu sub una lege si sub una constitutiune — acést'a este natiunea mea, Ddiu se o tiena. (Complacere viua si aprobári in drépt'a.)

Aradu, 3. oct. 1872.

Rectificare si provocare.

(La incrimitatiunile aparute in Nr. 95. „Federatiunea“ si subscrise de „mai multi docenti.“)

Nu incupe nici o indoieia, cum-că ratecirile, gresielele, ma chiaru blastematiele si fara-de-legile omeniloru numai prin denunciare se potu dá la lumina si prin acést'a descoperire se potu correge, mustrá si pedepsi; si de aceea in multe casuri, publicitatea este forulu cellu mai radicalu si eficace, la care cei asupriti sunt adese ori siliti a-si luá refugiulu.

Dar' asemenea denunciári, numai atunci potu fi tractate in publicitate, si a supr'a loru opiniunea publica numai atunci si-pote pronuncia judecat'a, daca elle (denunciárilu) sunt *essacte, positive si adeverate*: éra daca acelle sunt numai *scorniti* si *d'in aeru buciate*, — *condusse de patima si malitia* — atunci denunciántii devinu *informatori falsi* si cá atari nu numai cá comitu pecatulu de seductori ai opiniunii publice, ci si de calumniatori perfidi facia cu acelu-a pre care nu pregeta a-lu maculá accusandu-lu in publicu fara de a fi meritatu!

Astfelu cutediara mai multi confrati si collegi ai mei, — se intielege necunoscuti (anonimi) in Nr. mai sus indicatu alu acestui pretiuitu diariu, a se face denunciántii falsi si dandu-mi obscurulu epitetu de „*Sensalu in Consistoriulu d'in Aradu*“ nu se sfira de omenime nici se temura de Ddiu a me calumnia cu tendentioase scorniture si accasatiuni.

Cá omu seracu si parinte de familia nu am altu tesauro si alta mangáare sufletesca decâtu singuru *onoru* si *moral'a*, prin care pururea am nisuita a me face si eu un

membru cătu de neinsemnatu in societatea acelu-a, car straduiescu a face servitiu causei nostrei celei multu atacate publice nationali, bisericesci si scolari.

Deci d'in respectu cătra onorab. publicu pre care nu-lu pota lassá sedussu de anonimii si malitiosii informatori, si apoi cá acesti-a se nu cugete cá ignorandu eu barfele loru tacu si consentiescu cu acelle: mi-ieu voia a rogá pre onorab. Redact. pentru bunavointia,* ca se dee locu si acestei modestei melle rectificari in pretiuitulu seu diariu la cele publicate despre mine de acei „mai multi docenti.“

Respingu si dechiaru de infama calumnia: cum cá eu cá fostu docinte in Timisior'a suburbiu Maieru m'asiu fi degradatu candu-va si asiu fi indresintu la o fapta scandalosa si condemnabila ce mi se imputá, cá am comissu *pressiuni* si *storcei de bani de la tierranii dimpregiuru sub pretestu de a le esoperá imprumuturi de bani de la officiulu massei orfanale* si cá spre acestu scofu insu-mi fabricandu obligatiuni false subscrise numai de mine pre respectivii tierrani i-am insielatu dandu-li numai jumetate d'in sum'a imprumutata — éra ei, bietii tierrani, fiindu apoi siliti mai tardiu a platí in intréga sum'a, devenira insiellati prin mine.

Cu tote cá D-nii „mai multi docenti“ acésta calumnia o promisera numai de essordiu, si eu tote cá se esprimu cá celle d'in Timisior'a „tréca duca-se“; totu-si eu i dechiaru pana atunci de „omeni malitiosii fara picu de consciintia si onore“ pana candu nu voru dovedí eu *data autentice* e acésta impertinenta calumnia a loru.

Cum-cá eu pentru aceea am venitu la Aradu cá in Timisior'a numai eram siguru in essistintia mea, d'in caus'a inbuldrii plansoriloru in contr'a mea, si ne mai avendu nici credientu; acésta afirmatiune asiderea o dechiaru de o *minciuna cá tu de grosolana*; si spre intarirea afirmatiunii mele, me provocu la toti inteliginti si cetatienii d'in Timisior'a in a caroru-a midilocu cá invetiatiuru am vietuitu atátia anni; dar' me provocu si la superiori mei scolastici, cari me cunoscu multu mai bine decâtu anonimii docenti!

Ei dar' ace-i dd. „mai multi docenti“ maculandu-mi astu-feliu trecutul se ocupa cu invective si de presintele meu dfcundu: cá eu numai prin lingusfre am devenitu aici in Aradu. Lassati dloru „mai multi docenti“ cá-ci scie sinodulu, comitetulu parochialu si ven. consistoriu d'in Aradu cum, si prin ce am devenitu aplicatu aici; — si eu dfcu, cá aceste malitiose barfe „tréca duca-se.“

E dar' dloru „mai multi docenti“ alt'a este impertinentia DVostra prin care mi-ati atacatu aduncu onorea si m'a-ti calumniatu in publicu, cu acea malitiosa si perfida scornitura: cá eu cá „sensalu“ cum me numiti, cu ocaziunea *essamenelor* de calificatiune ce se tienura in augustu a. c. fiindu in comisiunea *essaminatoria*, am despoiatu de bani pre mai multi d'entre cei *essaminati*; *essudu* la gar'a callei ferate si *intempinandu-i* acolo sub amenintiári cá *daca nu voru dá bani pre sem'a comisiunei essaminatorie nu voru poté reesi cu essamenulu!*

Acésta assertiune a DV. „mai multi docenti“ sub masc'a anonimitatii, o buccinarati, cum se vede, cu positivitete, cá-ci prometeti a face cunoscuti si „cu numele“, pre cei despoiati de mine; me miru cum de DV. n'avurati curagiulu acésta drastica lovitura a o isbi francaminte subscriendu-ve si cinstitululu nume si numindu-i indata pre cei ce dfceti cá eu i-am despoiatu de bani!

Fiindu-cá DV. n'ati cumpenita si nu sc'iti ce-va se dfca: a maculá onorea cui-va, — vinu d'in respectu cătra on. publicu a dechiará: cá acésta assertiune mascata, e numai o scornitura si calumnia reutatisa; cá-ci eu marturisescu pre consciintia mea, cum-cá de candu sum in Aradu, dar' mai vertosu membru in comisiunea *essaminatoria*, nu numai cá nici candu, si pre nime n'am provocatu, cu atátu mai putieniu am luatv vre unu *cruceiru* sub acestu pretestu rusinatoriu, ci d'in contra marturisesca respectivii pre consciintia loru, cum eu cá pre confrati si colegi ai mei lipsiti materialmente cum sunt toti bietii *invetiatori*, i-am spriginu si d'in iubire fratiésca invitandu-i la mine, li-am datu adopostu d'in tota seraci'a mea; ma ce e dreptu, cu unii, cum bine sciu ei, n'am pregetatu a tiené d'in bunavointia mea si prelegeri, mai cu séma d'in acelle obiecte de *investiamentu* pentru cari ei singuri diceau a nu fi deplinu pregatiti!

Judace acum onor. publicu *daca fapta acést'a a mea este condemnabila?* si *daca eu doru de la acei ingrati colegi am meritatu astfelu de efruntaria?*

Inse stándu acum tréba asié, dloru „mai multi docenti“ ve rogu si *provocu categoricu*: cá *in terminu preclusu de 14. dille se dovediti assertiunea DV. se aretati cum ati promis, cu numele pre toti acei-a, pre cari diceti cá i-am despoiatu de bani*; si apoi se essiti pre facia cu insu-si numele DV. cá asié apoi in cátu ati graitu *adeverulu* se mi tragu eu *sema*, éra in cátu nu, se me potu purificá de calumniele infernali insintea superioritatii melle, si totu odata se me *rehabilitedi* in *onore* a mea pana acum nepatata, ce DV. „mai multi docenti“ ati voitu a o maculá!

Acést'a o pretindu si ve rogu se o faceti nesmintitu

*) E detorientia, de la care neci una data nu ne-an abatu de a da locu de aperare cellui ce a fostu séu crede a fi fostu vatematu pre nedreptulu, Red.

pâna la terminul desftu si cu stâtu mai vertosu, pentru că trebuie să sciti : că eu calumniat și maculat de DV., că omu de omenia și pâna ce se voru constată denunciarile DV., moralmente am fostu constrinsu a resigna de chiamarea mea atâtu că assessore consistorialu în senatulu scolasticu câtu și că membru d'în comisiunea examinatoria cu cari distinctiuni și oficie onorifice nu prin lingusire, um afirmati DV. ci d'în increderea ven. nostru sinodu eparchialu și a Prea onor. nostru consistoriu diocesanu am fostu onoratu !
Petru Popoviciu,
docente în Aradu.

Solovestru, în Secuime, la 10. sept. 1872. st. v.

Domnule Redactoru ! În 1. septembrie st. n. a. c. înainte de servirea santei leturgle în parochia vacanta Ghurghiu [Görgény-Sz.-Imre] prin treacătu către s'ant'a beserica, am intratu în cas'a notariului comunale de aci, Tóth Lajos, portandu acestu-a și oficiulu de espeditoru postalu ; — aci înse dandu preste mai multi membri de frunte d'în comuna, între acesti-a am observatu că sunt duoe pârti romani și numai o parte maghiari. — Aci se consultău forte bine, propunendu unu lu D. G. cu celu mai mare zelu și energia : „că conlocitorii Ghurghiuului cu totii s' sustiena în venitoriu numai una scola sengura — comunala ! — că acest'a li-ar' veni mai iusioru și romaniloru și la toti ! În acestu discursu mi-se paré ce-va tainicu, pentru care cauza me am fostu retrasus inderetru, că se potu pricepe mai bine capetulu lucrului, — dar' dandu cu ochii de mine, nu s'a mai pomenita nimicu de scola ci s'a vorbitu cu totul de altu ce-va ; — Eu înca m'am facutu a nu auzi, mi cerui apoi scriptele și lhandu-mi remasu banu, m'am întorsu forte ingrigiatu de celea audite, — și dupa severisirea actului divin m'am convinsu intru mine, că ar' fi de lipsa a preveni la celea machinate de antagonii acei-a. — Poporului adunatu în cas'a curatorelui primariu i s'au cetitu și explicatu d'în nou cerculariulu Prè Santfei Sale domnului metropolitu d'to 16./4. ianuaru Nr. 71. — Si credu că asemenea va fire facutu și antecesorule preotu A. B. lucrandu cu destula energia pâna a fostu aci, portandu cu lauda și oficiulu de docente în vre-o 2 ani. — Acum a doua ora peschidiendu-si ei ochii s'au vedutu, că cei de alta confessiune nu voiescu altu ce-va prin scol'a comunale, decâtu amalgamisarea celoru 3 ori 4 elemente straine într'unulu, și nu dupa cum se lasara a se seduce, că voru avé o usiurintia mare prin aceea că se voru uní cu totii la scol'a comunale. — Si eu înca m'am convinsu, că câtu de tare si lute ratacescu oile, departandu-se numai pucinu tempu pastorulu d'în midiloculu loru si cum lupii rapitori alerga cu totu de-adinsulu intru sfasierea loru. Canonic'a d'în această parochia, ce e dreptu, e numai 10 jugere, precum pre totu loculu, cam asié e întocmitu lucrulu si aci, că-ci unde este un'a, lipsesce alt'a. — Necisitatea aduce că acestei parochie se nu i se prè indelunge terminulu de conferire — unui preotu zelosu, cu portare buna, versatu intru tote, care se ajute la înaintarea și înflorirea natiunei, avendu lipsa mare noi aci în giuru, că-ci asié fiindu ar' poté midiloco d'ora de la erariu ce-va subsistintia pre sam'a preotului ; — poporulu nostru de aici e bravu, în stare bunisiora, activu și ascultatoriu ; acesta assertiune a mea se adeveresce prin redicarea unei beserice frumoase de piatra înca sub emeritul preotu Demetriu Angelu, — o scola frumoasa de lemmu cu vr'o 5 ori 6 incaperi, la carea a contribuitu pre langa zelulu poporului și onorab. d. Franciscu Matskásy. — Pre langa zelulu aretatu pâna acum, cu unu preotu harnicu, potu lucrá multu și în venitoriu la înaintarea și prosorarea binelui comunu, dacă pastorulu loru celu bunu, asceptatu cu atâta sete n'ar lipsi multu tempu.

Eremia Popu Harsianu,
preotu gr. c.

Reproducemu cu placere urmatoriulu legatu pre care lu gasimu publicatu în diariile d'în Romania :

Legatu.

Sub-semnat'a, Sultan'a Marsilu, nascuta Colceagu, în dorerea ce am simftu de perderea copiiloru mei, și mai alesu a inbitei mele fiice Mari'a, voidu a consacrá printr'unu actu de bine-facere spre mangaierea sufletului meu, dragostea ce am avutu pentru d'ins'a și pentru memori'a ei, lasu dupa sferistulu vietiei mele tota partea mea a patr'a ce posedu în districtulu Argesiu și anume :

1. D'în mosia Albesci de dincoace si de dincolo de riuu Argesiu, cu padure betrana de cherestea și copaci róditori, cu pruni, cu case, cu hanu în comuna și cu morá pre disalu riu, suprafaci'a acestei mosie fiindu, dupa planulu radicatu de d. ingineru hotarnicu Scarlatu Popoviciu, optu mii cinci-sute siépte-spre-diece pogone și 1118/1296 în cari intra si locurile locuitoriloru delimitate în annulu 1868, dupa legea rurale d'în annulu 1864 ;

2. D'în trupulu Rotund'a, cu padure a carui'a suprafaci'a, dupa planulu dissului ingineru hotarnicu, este de una suta trei-diece pogone și 171/1296 ;

3. D'în muntele Oticul Gur'a-Plainui, cu padure (d'în care bradii cei grossi sunt venduti în taiare pre termenul de cinci anni) suprafaci'a fiindu-i, dupa planulu dissului ingineru hotarnicu, de doue mii cinci-diece pogone și 1196 — 1296 ;

4. D'în muntii Lespedile și Podeanu, cu paduri de bradi' suprafaci'a fiindu-li, dupa planulu dissului ingineru hotarnicu, de trei mii siépte sute cinci-diece și patru pogone și 535/1296 ;

5. D'în sohaturile Clocoticiu, Tefericiu, Mlac'a și Perieni, cu paduri pre dinsele, suprafaci'a fiindu-li, dupa planulu dissului ingineru hotarnicu, înse : Clocoticiu cu Treferieiu de noue-sute optu-diece pogone și 542/1296 ; Mlac'a de trei-sute siépte-diece și siépte pogone și 646/1296 ; éra Perieni de cinci-sute siéste-diece pogone și 840/1296 ;

Sé formeze unu fondu nealienabile de veci, sub numirea de Fondulu Sultan'a Marsilu în favorea unui numeru fisu de doue-spre-diece copille mice, ce s'aru gasi abandonate de genitorii loru, pentru că, cu venitul annualu alu acestui fondu, care asta-di este de galbeni austriaci cinci-sute, se se întimpine crescerea, educatiunea și indiestrarea materialu a aceluor fete, asiedindu-se elle în Asilulu Elen'a Domn'a într'una sala speciale, care va portá numele de Sal'a Sultan'a Marsilu, avendu această inscriptiune pre una placa de marmura alba asiediatu în zidu, d'assupr'a usiei de intrare a salei si pre o alta placa totu de marmura alba, în intrulu salei, asiediatu éra-si în zidu, în faci'a usiei de intrare ; d'în josulu carei place se va asiedia portretulu fiicei mele Mari'a, éra în josulu portretului testulu tiparitu alu acestui legatu alu meu.

Orenduelele sub cari pnnu asiediamentu de facia sunt celle urmatoru :

De îndata dupa încetarea mea d'în vietia onor. Eforia administratoria a Asilului, primindu castiula viitoru alu arendei fondului, de una-data cu destinarea salei în Asilu, si înfiintierea mobilierului necesaru, va asiedia într'ins'a numerulu de doue-spre-diece copille, luate prin tragere la sorti în diu'a de 8/20 septembrie, onomastic'a fiicei melle Mari'a, d'intr'acelle eleve ale Asilului, cari fiindu fete lepadate de genitorele loru, și aflandu-se în etate de diece anni, voru fi facutu duoi anni de invetiatura în Asilu si se voru fi distinsu, prin notele ce voru fi obtinute, că celle mai inteligente si mai cu multa aplicatiune la studiu, formandu onor. Eforia administratore bugetu annualu aparte pentru aceste doue-spre-diece fete, de cheltuecele necesarie, de hrana, îmbracaminte, spalatura, încalditu si invetiatura loru ; éra prisosulu preste aceste cheltuecele, d'în anu în anu, se va dá în crescere de dobenda la locule ce s'ar chibuz de onor. Eforia mai siguru astu-felu că, la ajungerea copiileloru în etate de doue-diece anni, avendu elle obtinute prin bune invetiature diplome de institutrice, se li se imparta totu capitalulu, formatu d'în prisosulu venitului si alu dobendeluor, în pârti égali, si se se deé dota fie-carei-a câte o a doue-spre-diece parte, însemnandu-se în actulu dotale că banii dotei se dau d'în Legatulu Sultan'a Marsilu.

Premuirea numerului de doue-spre-diece fete se va face d'în diece în diece ani, totu în diu'a de 8./20. septembrie, lhandu-se totu prin sorti cu chipulu susu aretatu, în casu înse candu, d'în numerulu stabile de doue-spre-diece fete, ar' esi veri-un'a d'în sala mai înainte de termenulu de diece anni, fie prin încetare d'în vietia, fie prin departare pentru rele portári, constatate printr'una închiatare a consiliului professorale alu Asilului, aprobata de Eforia, se va luá alt'a în locu, d'într'acelle eleve alle Asilului, cari avendu aceea-si etate cu mort'a séu cu departata, ar' fi severisitu acellea-si invetiature ce severisae ea, (prin tragere la sorti daca sunt mai multe în assemeni conditiuni) pentru că aceea se implinesca termenulu mortei séu departatei, si se se bucare în loculu ei de partea proportionale d'în prisosulu de venitu capitalisatu pentru dota.

Costumulul feteloru va fi de colore albastra.

În casu de vendiare a paduriloru de pre mosia, muntii séu sohaturi, pretiulu ce se va prinde pre dinsele, se va dá în cumperatore de unu altu nemiscatoru, totu mosia, care se se alature la fondulu cu numele meu, spre sporirea venitului lui.

Nici-una-data si sub nici unu motivu, se nu se pota instrainá fondulu susu mentionatu, nici se se deturneze de la destinatiunea lui.

De asemenea nici veri-unu amestecu, veri-candu si de către veri-cine altalu, afara de acei-a caroru-a li dau eu dreptulu, se nu fie ingadnitu : si de si va însu-si cine-va unu asemenea amestecu, se nu aiba nici unu temeiu.

Intru câtu va fi în vietia d. Nicolae Camarasiescu, i dau domniei salle dreptulu de a face arenduirea fondului, de a face vendiarea paduriloru, si de a aperá fondulu în casu despre ori ce eventualitate ; i mai dau caderea de a participá la alcaturirea bugetului si dreptulu de priveghiare pentru stricta indeplinire a orendueleloru continute în acestu actu, carui-a i va da domn'a sa publicitate prin „Monitorulu Oficialu“ ; dupa încetarea înse a domniei salle d'în vietia, arendarea, vendiarea paduriloru si aperarea fondului, cum si alcaturirea bugetului, voru remané în dreptulu exclusivu alu Eforiei administratorie a Asilului Elen'a Domn'a ; éra

dreptulu de priveghiare pentru strict'a indeplinire a orendueleloru melle espuse, lu trecu a supr'a celui de pre timpu prea Santitu Mitropolitu Primatu alu Romaniei, si a supr'a celui de pre timpu primaru alu Capitalei, pre cari i rogu respectuosu, în numele umanitatii si alu charitatii crestine, se binevoiesca a primí sarcina unei asemenea priveghiaru.

Acestu legatu s'a subscrisu cu insa-si man'a mea asta di, la duoe-diece si un'a februaru, annulu 1872, în cas'a mea, capital'a Bucuresci.

[Semnatu] Sultan'a Marsilu.

Convocare.

Comitetulu sectiunei centrale a reuniunei invetiatoresci „Giorgiu Lazaru“ conformu statuteloru si decisiuniloru luate în adou'a adunantia generale, se conchiama prin această a trei'a adunantia generale a reuniunei pre dílele : 13., 14. și 15. octombrie d'în annulu curinte calendarulu vechiu în urbea Fagarasiu ; candu se voru tiené de odata si conferintiele invetiatoresci d'în ambele protopresbiteriate ale tieru Oltului, totu în asta localitate. Cu asta ocaziune se mai vestesce Domniloru invetiatori, că presidiulu comitetului sectiunei centrale a acestei reuniuni a facutu dispusetiuni a se dá gratis cuartire si costu totoruru invetiatoriloru, cari voru participá la adunare. De aceea este neaperatu de trebuintia pentru orientare, că acei Domni invetiatori, cari voru veni la adunare si conferintie, se deé de veste acestui presidiu celupucinu cu trei díle înainte de diu'a prima a adunarei.

Fagarasiu, 26. septembrie 1872. vechiu.

Dela comitetulu sectiunei centrale.

Ione Dima Petrascu,
presidiante.

VARIETATI.

*. (Parastasu pentru Jancu.) În Ardelu, în mai multe pârti s'a serbatu parastasu intru memori'a martirului natiunii romane, Avramu Jancu. Asié în diu'a crucii si la Cricău, memorabilulu plaiu de inversunate lupte d'în 1848/9 pentru libertatea poporului romanu, asistandu mai multi preuti si multime de poporu d'în comunitatile în vecinate. Assentie Severu, aprigulu tribunu si sociu alu memoritorului erou, tiené, versandu lacrimi, unu discursu funebralu, care, contienendu multe date d'în dílele suferintieloru si ale gloriei, n'ar' fi de pucinu interesu pentru Romanimea întreaga, daca ar' fi conocutu.

*. (Denumiri.) D. Georgiu Macaveiu, fostu practicantulu pretera d'în Zernesti (langa Brasieu) este numitu practicantulu pretera d'în Sierpeni (distr. Fagarasiu.) — D. Dionisiu Cimponeiu, fostu ingineru supremu la directiunea telegrafica de la Canisia-Mare, este numitu consiliariu de specialitate totu la a acea directiune.

*. [Premiare.] La espusetiunea de tutunu, tienuta în 20. aprile, premiulu de 50 fl., între alti, au cascigatu si dd. Alessiu Tahosiu, cultivatoriu de tutunu si Iosifu Pelle, traficantulu ; premiulu de 25 fl. d. Ionu Rociariu, gradinariu.

Sciri electrice.

Viena, 9. oct. Pentru ministrulu de comerciu se prepara manifestatiuni d'în partea lum-comerciale în favorulu secuestrarii liniei ferate Leopole-Cernauti. E probabilu că si Romania s' va allaturá la decisiunea de secuestrare. Asta-di s'a latstu faim'a despre una întrevenie judiciaria contra administratiunii liniei ferate Cernauti.

Brussele, 10. oct. Aici se tiene una conferintia internationala d'în partea delegatiloru gidani, cu scopu d'a examina starea gidaniloru d'în Romania.

Belgradu, 10. oct. Diariulu „Jedinstvo“ constata, că d'în discursulu de tronu apare, cum-că principelui Milanu i jace la anima d'a casciga amicitia Portei precum si a celoru-a alte poteri garante.

Constantinopole, 10. oct. Consulelui rusescu i-a mai succesu a esoperá una resolvere a cestiunii beserice bulgare, ceea ce a condusu la una apropiare mare între marele veziru Midhad pasia si generalulu Ignatieff.

Viena, 11. oct. Conferintia federalistiloru, tienuta în 8. oct. în palatulu lui Fürstenberg, fú cercetata de 15 delegati.

Viena, 11. oct. Congressulu federalistiloru s'a închiatau eri.

Leopole, 11. oct. Camer'a comerciale decise unanimu a votá una adresa de multumire ministrului de comerciu Banhans pentru procederea sa resoluta în afacerea calii ferrate Leopole-Cernauti.

Belgradu, 11. oct. Port'a dissolvá congressulu bulgariloru.

Propriet., edit. si red. respundiet. : ALES. ROMANU.